

N:o 50.

Ank. till Riksd. kansli den 18 april 1902, kl. e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till landförsvaret af mark vid staden Visby för Gotlands artillerikår.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden den 7 februari 1902 har Kongl. Maj:t uti en till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlemnad proposition (n:o 60) förslagit Riksdagen medgifva, att indragna hospitalslägenheterna n:o 65 Hospitalsbetningen, n:o 66 Hospitalsbetningsåker och n:o 74 Lars Larssons enkas åker i närheten af Visby stad finge vid utgången af nu om lägenheterna gällande arrendekontrakt den 14 mars 1903 öfverlemnas till arméförvaltningen för att användas till kasernplats och öfningsfält för Gotlands artillerikår, med rätt för arméförvaltningen att vid behof före nämnda tid, efter derom med vederbörande arrendator träffadt aftal, komma i besittning af den del utaf förstnämnda lägenhet, som erfordrades för uppförande af stall och ridhus för nämnda kår.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas, att enligt planen för den förändrade organisation af Gotlands trupper, som efter framställning af Kongl. Maj:t godkänts af 1898 års Riksdag, skulle, bland annat, an-

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 4 Saml. 1 Afd. 34 Häft.

skaffas stamhästar samt uppföras stall och ridhus för Gotlands artillerikårs behof. Kostnaderna härför skulle, enligt Riksdagens medgifvande, bestridas af de under öfvergångstiden å den utaf Riksdagen samtidigt godkända staten för nämnda trupper uppkommande besparingar.

Uti skrifvelse den 6 augusti 1898 med infordradt förslag till bestämmelser, som för genomförande af den beslutade omorganisationen erfordrades, hade militärbefälhafvaren i fråga om uppförande af stall och ridhus för artillerikårens behof anfört, att plats härför enligt kårchefens af militärbefälhafvaren delade åsigt icke funnes inom det nuvarande kasernområdet, hvarför militärbefälhafvaren hemställde, att chefen för fortifikationen måtte erhålla befallning att expropriera den tomtareal, som vore behöflig för uppförande af nämnda byggnader. Dessutom ansåge sig militärbefälhafvaren böra fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på det genom ökning af kårens nummerstyrka uppkomna behovet af ökad kasernutrymme, hvilket, enligt ett af fortifikationsbefälhafvaren afgifvet förslag, kunde vinnas genom förändring af den nuvarande kasernbyggnaden, det nuvarande exercishusets påbyggnad och inredning till matsal, lektionsrum m. m. samt uppförandet af nytt exercishus.

Uti infordradt och den 7 december 1898 afgifvet utlåtande hade arméförvaltningen å artilleri- och fortifikationsdepartementen tillstyrkt bifall härtill, men samtidigt hemställt, att, enär det af militärbefälhafvaren till byggnadsplats föreslagna området, innehållande 4,066 kvadratmeter och beläget på andra sidan om den ännu icke utlagda, men i senast fastställda stadsplan för Visby ingående gata, komme att genom nämnda gata blifva skildt från den nuvarande kaserntomten, hvarigenom stora olägenheter skulle uppstå, Kongl. Maj:t täcktes, i samband med godkännande af nämnda förslag, besluta den förändring i stadsplanen, att omförmälda gata skulle derur utgå.

Stadsfullmäktige i Visby, hvilka i anledning af den ifrågasatta ändringen af stadsplanen hörts, hade, i skrifvelse den 14 mars 1899, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande med eget yttrande den 30 derpå följde april insändts, lemnat sitt medgifvande till den ifrågavarande gatudelens uteslutande ur stadsplanen, men under vissa förutsättningar och villkor, hvilka likväl af Kongl. Maj:ts befallningshafvande befunnits oantagliga.

Sedan i anledning häraf arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet anbefalts att afgifva förnyadt utlåtande, hade chefen för fortifikationen, hvilkens yttrande i ärendet af arméförvaltningen inhemtats och till Kongl. Maj:t med skrifvelse den 8 augusti 1900 insändts, tillkännagifvit, att, vid revidering af förut uppgjorda beräkningar för uppförande

af stall och ridhus, expropriation af mark samt byggnadsarbeten å den nuvarande kaserntomten för erhållande af ökad utrymme, det visat sig, att kostnaderna härför skulle uppgå till 257,000 kronor, hvartill komme af staden fordrade ersättningar, som icke kunde förr än efter verkställd expropriation och afslutade eventuella rättegångar bestämmas, samt vidare anført, att det vore tvifvelaktigt, om en så dyrbar utvidgning af det nuvarande etablissementet med dess olämpliga läge vore att tillråda, då derigenom hvarken den ogynnsamma förbindelsen med öfningsfältet förbättrades eller en ytterligare utvidgning af etablissementet, i händelse af förändrad organisation, blefve utan stora kostnader möjlig. Derför syntes det chefen böra tagas under öfvervägande, huruvida det ej kunde vara lämpligt att försälja det nuvarande etablissementet och uppföra ett nytt etablissement å lämplig plats utanför Visby. Häri hade arméförvaltningen äfvensom militärbefälhafvaren, som i ärendet afgifvit förnyadt yttrande den 26 oktober 1900, instämt, hvarefter Kongl. Maj:t genom bref den 2 november 1900 uppdragit åt arméförvaltningen att efter verkställda undersökningar inkomma med utredning och förslag rörande lämplig plats utanför staden Visby för uppförande af nytt kasernetablissement för artillerikåren.

Efter det chefen för fortifikationen af arméförvaltningen anmodats att låta verkställa de anbefalda undersökningarna, hade chefen uti skrifvelse till arméförvaltningen den 13 november 1901, som med arméförvaltningens skrifvelse samma dag insändts, meddelat, att de undersökningar, som egt rum, gifvit vid handen, att i staden Visbys närhet icke finnes någon lämpligare plats för anläggning af kasernetablissementet i fråga än de kronan tillhöriga jordlotter, som läge omedelbart öster om staden, och detta icke blott med hänsyn till vägförbindelserna och belägenheten, utan äfven i afseende å det viktiga vilkoret, att etablissementet borde vara så mycket som möjligt undandraget insyn och beskjutning från sjön. Detta område, omfattande jordlotterna n:o 65 Hospitalsbetningen, n:o 66 Hospitalsbetningsåker och n:o 74 Lars Larssons enkas åker, vore i sin helhet erforderligt dels för sjelfva kasernetablissementet och dels för erhållande af öfningsfält. För uppförande af etablissementet finnes inom området att välja emellan tre särskilda byggnadsplatser, å bifogad situationsplan betecknade med A, B och C. Af dessa platser vore den med C betecknade eller n:o 65 Hospitalsbetningen att föredraga. Densamma hade en tillräckligt lämplig form för ett rationellt anordnande af byggnaderna och läge endast 8,5—10 meter öfver hafvet, hvilka förhållanden ej blott medförde minskadt behof af kraft för vattenuppföring, utan ock föranledde, att byggnaderna å

denna plast mindre än å de öfriga platserna blefve utsatta för insyn från sjön. Härtill komme, att denna plats vore närmast belägen såväl staden som, i följd af vägnätets beskaffenhet, Visborgs slätt, samt att en eller annan af de närliggande, artilleriet tillhöriga byggnaderna kunde fortfarande komma till användning för artillerikåren. Alla tre nu omhandlade jordlotter vore till särskilda personer utarrenderade till den 14 mars 1903, vid hvilken tid de borde till landtförsvaret öfverlemnas; men det borde ej möta någon svårighet att med arrendatorn af området C eller n:o 65 Hospitalsbetningen träffa öfverenskommelse om afträdande deraf före nämnda tid, derest det för landtförsvaret skulle blifva nödigt att förut taga detta område i besittning.

Hvad kostnaderna anginge, skulle de för uppförande af nytt fullständigt etablissement uppgå till 679,000 kronor, hvadan, då erforderlig utvidgning af artillerikårens nuvarande etablissement, om detta fortfarande skulle begagnas, beräknats till 520,000 kronor, skilnaden i kostnaden för ett nytt etablissement och för utvidgning af det gamla skulle blifva 159,000 kronor. Men härifrån borde afdragas det belopp, som en försäljning af det nuvarande etablissementet med tomt skulle inbringa och som enligt en i mars 1900 verkställd värdering beräknats till 76,400 kronor, hvarjemte kostnadsskilnaden komme att minskas med de ersättningsbelopp till staden och enskilde, som kronan på grund af stadsplanens ändring och tomstyckning kunde finnas skyldig att betala; och det kunde redan nu förutses, att den efter afdrag af nyss angifna försäljningssumma återstående skilnaden, 82,600 kronor, skulle ytterligare minskas så afsevärdt, att, äfven om värdet af kronans för det nya etablissementet erforderliga jordområde medräknades, en utvidgning af det nuvarande etablissementet i sjelfva verket ej komme att blifva så särdeles mycket billigare än uppförandet af ett nytt fullt tidsenligt etablissement å den föreslagna platsen.

Vidkommande kostnaderna för tillgodoseende af nu föreliggande behof, skulle uppförande af ridhus och stall med dertill hörande skosmedja m. m., under förutsättning af det nuvarande etablissementets bibehållande, betinga ej mindre än 273,000 kronor, eller, utöfver kostnad för sjelfva byggnaderna, 143,900 kronor, lösen för exproprierad mark och kostnad för markhöjning m. m., beräknad till 107,800 kronor, samt kostnad för ledningar, administration och kontroll, beräknad till 21,300 kronor. Deremot skulle, vid öfverlemnande till landtförsvaret af förberörda jordlotter, uppförande derstädes af nu erforderliga ridhus, stallar och skosmedja jemte afträde m. m. äfvensom väganläggning betinga 138,300 kronor, hvartill komme de i sådant fall för ledningar,

planering och stängsel samt administration och kontroll till 45,700 kronor beräknade kostnader, så att sammanlagda kostnadsbeloppet, som enligt 1898 års Riksdags beslut skulle utgå från de å staten för Gotlands trupper uppkommande besparingarna, i detta fall ej utgjorde mer än 184,000 kronor.

Arméförvaltningen hade, vid öfverlemnandet af chefens för fortifikationen anförda skrifvelse samt förslagsritningar m. m. till nytt kasernetablissemment, hemställt, bland annat, att Kongl. Maj:t, med godkännande af bemälda chefs förslag, täcktes uppdraga åt honom att gå i författning om uppförande å den föreslagna platsen af berörda etablissement i den ordning, Kongl. Maj:t kunde finna för godt bestämma, dock att stallar och ridhus med erforderliga yttre anordningar måtte i första rummet och snarast möjligt få utföras för en kostnad af högst 184,000 kronor, hvarjemte arméförvaltningen i särskild skrifvelse likaledes den 13 november 1901 hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes aflåta proposition till Riksdagen om öfverlåtande till landtförsvaret af förberörda, kronan tillhöriga, å ett skrifvelsen bilagdt karteutdrag utmärkta jordlotterna n:o 65 Hospitalsbetningen, n:o 66 Hospitalsbetningsåker och n:o 74 Lars Larssons enkas åker.

Uti häröfver den 31 nästlidne januari afgifvet utlåtande hade domänstyrelsen meddelat, att ifrågavande områden utgjorde till statsverket indragna och för dess räkning till den 14 mars 1903 utarrenderade hospitalslägenheter; att lägenheten n:o 65 Hospitalsbetningen, för hvilken den årliga arrendeafgiften utgjorde 315 kronor, omfattade 9 har 39,5 ar åker och 12,5 ar linda eller tillhoppa 9 har 52 ar och vore saluvärderad till 9,520 kronor, samt att öfriga områden, som hvart för sig utarrenderats mot en årlig afgift af 250 kronor, saluvärderats, n:o 66 Hospitalsbetningsåker, omfattande tillhoppa 7 har 85,8 ar, till 6,286 kronor, och n:o 74 Lars Larssons enkas åker, om 5 har 42,2 ar, till 5,422 kronor. Under erinran, att styrelsen i särskilda skrivelser den 19 januari och den 19 april 1901 hemställt om ifrågavarande lägenheters försäljning, förmälde styrelsen, att densamma icke hade något att erinra mot nådigt bifall till arméförvaltningens framställning.

I likhet med chefen för fortifikationen och arméförvaltningen ansåge departementschefen med hänsyn till de stora olägenheter, som vore förenade med en utvidgning af det nuvarande kasernetablissemmentet, det vara att föredraga att uppföra nytt kasernetablissemment å den af chefen föreslagna plats, hvilken, så vidt departementschefen kunnat utröna, vore den lämpligaste af de platser, som kunde för ändamålet ifrågasättas. Vål föreläge icke omedelbart till afgörande frågan

om en för snart förestående behof fullständig utvidgning af det nu befintliga kasernetablissemnet eller anläggande af nytt etablissement å annan plats, men då det vore nödvändigt att snarast möjligt uppföra redan beslutade stall och ridhusbyggnader, för hvilka utrymme icke finnes å den nuvarande kaserntomten, borde platsen för uppförande af dessa byggnader väljas med hänsyn till läget af öfriga delar af kasernetablissemnet, hvarför nämnda fråga redan nu borde komma under bedömande. Det, som i främsta rummet varit bestämmande för departementschefens åsigt om fördelen af kasernetablissemnets förläggande till annan plats, vore det nuvarande etablissementets från militärisk synpunkt synnerligen olämpliga läge intill sjön. Härtill komme svårigheterna för utvidgning af sjelfva kaserntomten, som utgjorde ofri grund, samt de omständigheterna, att etablissementets utvidgning med deraf följande behof af jordförvärf skulle, enligt hvad utredt blifvit, i det närmaste betinga lika stora kostnader som uppförandet af ett nytt etablissement, och att med den föreslagna platsen för sådant etablissement kunde följa jemväl för öfningsfält erforderligt område med passande läge och förbindelsemedel i förhållande till såväl Visborgs slätt som Visby stad. Då emellertid de till kaserntomt och öfningsfält föreslagna områden icke kunde härför tagas i anspråk utan Riksdagens samtycke, hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra förevarande framställning.

Emot hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit har utskottet icke haft något att erinra, hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 18 april 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
